



Žemaitišks rėkals

2024-ūsius keliuolėka savėvaldībiu paskelbė Žemaitėška rašta metās. Ir poiki pruoga padarītė daugiau darbū, katrėi jau bova dėrbamis 2022-āsės – Žemaitiu kalbuos metās. Kāp tumet pasiūlimou pritarė Plungės rajuona mers Klėšuois Audrios: „Paskelbkem 2022-ūsius Žemaitiu kalbuos metās, vo tumet ē vėsė kėtė metā būs Žemaitiu kalbuos...“! Plungėškė šimeta žad daug nuveiktė. Būs ra-

šuois dailiraštė ēr eilieraštė. Būs dėrbamis kalėnduorelė ēr atvėrelės. Atsėras žemaitėškė tekstā keleivėniu stuotelies, reklamėniūs stėndūs ēr ont brokio. Vīks pamėnavuojėmā, pruotmūšē ē žemaitėšku žuodiu medžiuklės... No pats svarbėsis dalīks – pasėmuokitė rašītė žemaitėškā. Ē tas nimaž namaiša lietoviu bėndrėnė, vo ir ontrėp: atsėron d geriesnis kalbuos ē rašta sopratėms.

Kultūras laikraštis „Žemaičių saulutė“ šimeta i kuožna nūmeri dies po 4 grīnā žemaitėškus poslapius. Vo jug ē paskiaus galies dietė po 4 žemaitėškus poslapius...



Daujuotītė Viktuorėjė: „Tarmie – vėsomuos dalės“

Žemaitiu kultūras draugėjės ragėnamis Plungės rajuona savėvaldībės Tarības narė 2024-ūsius paskelbė Žemaitėška rašta metās. Tou džiaugās ē literatūras žėnuovė, žemaitiu rašituojė Daujuotītė Viktuorėjė (liet. Viktorija Daujotytė-Pakerienė; slapt. Daujotė). Ana matonti, kas ir tėkrėijė sava tarmies gīniejė, gerbiejė, katrėi žėna, ka žemaitė šnek sava kalbo. Prufesuoarė pašnekėna plungėškė, Žemaitiu dailės muziejaus bibliotekas vediejė Šimkutė Dalė.

ŽEMAITĖ KALB SAVA KALBO

Dėkuo būtėnā rėk keravuotė sava gimtōjė tarmė? No jug ana ir žmuogaus savastėis dalės. Tims, katrėi nu maža kalb sava tarmė, ana ir anū gimtuoji kalba. Maža būdama Viktuorėjė ēlgā mėsłėjė, ka vėsė tik tēp ē šnek, ē tik muokikluo ēšgėrda bėndrėnė kalba. Jug kaimė vėsė šnekiejė žemaitėškā, vėsė – dūnėninkā, vėsė – pėitū žemaitė varnėškė...

Prufesuoarė nusėdėvėj par tėik metu naožmėrsosi sava tarmies. Vo jug ēš Pagėrgždūtė (Telšiū rajuonė) i Vėlnio ēšvažiava aštouniuolėkėnė. No tik papol sotėktė kuoki žmuogo ēš sava krašta – ē prasėdėd prigimtėnis šnekiejėms. Vo žuodiu – natrūkst.

A pasėsgėda suostėnie savuosės tarmies? Pėrmakursė liōb parvažiuous i Telšius so traukėnio. Ē jau keleivėnie pārės i žemaitiu kalba – ožteks ēšgėrstė žemaitėška žuodi perkont bilieta. Veik ēr aplinka, ē kraštuovaizdis. Matont Žemaitiu krašta medius, kelius kelelius – ē kraštuovaizdė nuotaika esonti tarmėnė. Kāp pasėēlgsti savėškiu, truobuos smuoka, valgiu paprastūju – tēp ē tarmies. Tarmie prufesuoarė bova ē palėka nomū vėsomuos dalės.

Viktuorėjės vīrs – kėlėma ēš Aukštaitėjės. Tėn papratosi ē pri aukštaitėška kalbiejėma. Vīrs ē sūnos – kalbėninkā. Abodo ruoda diemesi anuos žemaitėškomou ēr ir kontėnė, ka gerā sopront žemaitėškā. Vo anuos prigimtuoji tarmie tēp ē palėka atskėra, ipatinga, retā vartuojėma. Ēslėka tuoki pėrmėnė, nanunėšiuota... Nakeities, gīvava palaikuoma atmintėis, vo ē rašta, kumet prufesuoarė pradiejė rašītė eilioutus tarmėnius tekstus.

Nakalbiek – ē kalba mėnkst, nikst. Jug po de-



V. Daujuotītė pasėraša sava kninguo api V. Mačėrni „Karalių gėlė iš Žemaitijos pelkių“. Telšė, Žemaitiu muziejos „Alka“, 2006 m.

Vaitkaus Kėstotė nuotrauka.

šimtėis a pėnkiuolėkas metu emigracėjės mūsėškiu lietovėška kalba – jau nabier tėkra. Tarmė ēr atskėr, ē sauga kalbiejėma būds, ritmā ēr intuonacėjės – gėlėijė kalbuos ē kalbiejėma vondėnis. Ēš sava patėrtėis, ēš ekspedicėju prufesuoarė sopratosi – savėškio svetėmamė kraštė būsipripažints tiktās po pėnkiū dešimtmetiu. Aukštaitėjuo sotėkta žemaitė tēn jau bova pragīvenosi posė omžiaus. Jau šnekiejė aukštaitėškā – kāp ē sosiedā, kāp vira sesėris. No dā atsėmėnė ē sava kėima, sava truoba, senus daktus. Atsėmėnė, kāp žemaitė šauk gīvuolius, kāp vadėn mėška, opali – ton pasakuojė gīviau ož dabarti. Vo vadžiudama po apilinkės žėnuojė mėškieliu, pėivu vardus – ē tas ir būds sožėnuotė, a jau esi savėškis,

a jau esi prijimts.

Kėta karta rītmetėnie radėjė laiduo šnek kuoks žemaitis ūkėninks – grīniausė, švariausė sava tarmė. Ē kuo ons tor laužītė lėižovi – vėskon gal pasakītė žemaitėškā. Ēr ons – atruoda – ir ožtėkrints šnekōs lietovėškā. Anam narūp, a kėtė sopras. Tas dara anuo kalba tuokė tėkra.

Tarmie a kalba? Ē ta, ē ta. Žemaitė kalb sava kalbo, vo kėtims, ožvės kalbuos tīrėnietuojėms, tas ir tarmie. Valog karaliaus Vītauta, žemaitė – tēi patis lietovė. Tēi patis, no čiut bėški kėtuonėškė...

TRŪKST ŽEMAITĖŠKU TARMĖNIU TEKSTU

Prufesuoarė Viktuorėjė na tik tīrėnie literatūra – vo ē pati raša. Raša ē žemaitėškā. Jau ir ēslėdosi ketorės dvėkalbės (žemaitėškā ē lietovėškā) kningas, vo ont galū gala vėskon sodiejė i rinkėni „Žemaitina = Žemaitynai“. Kas paokatėjė rašītė žemaitėškā? Vo grīžėms i pradė. Grīžėma džiaugsmos, kumet pradėdi atsėmintė... Žemaitėškā rašonti na tik nuoriedama ēšsauguotė sava tarmė, no ē barūpin damuos bėndrėnė. Tarmės torietom papėldītė lietoviu bėndrėnė kalba gīvo vondėnio. Po istuojėma i Euruopas Sajunga daug mūsa tautietiu ēšsėkraustė i ožsėinius. Pasėlėkosėjė tor jou rūpintėis tou, kon dā torem, – sava gimto kalbo, tarmiams. Muziejėninkā dā rond senuo truobuo ont aukšta vertingu dalikieliu, ded anus i sava fondus. No ē tarmies dā daug kon gal rastė!

Trūkst ožrašitū tarmėniu tekstu. Ožrašituojė tor poikė muokietė sava tarmė – ka naprītūkptom žuodiu, formu. Viktuorėjė atruoda, ka tarmėškā lėngviau rašītė tarmėškus eilioutus tekstus – nakāp pasakuojėmus. Pasakuojėmou jou rėk ē laika, ē kuokė nutėkėma, ē vėsuoikiū mažmuožiū. Mėsłėjosi, kad anuos tarmėniu tekstu nabūs daug, no ka pradiejė vīniuotėis, vėins i kėta kabintėis... Pri-sėpažėna gerā namuokonti žemaitiu rašuumuosės kalbuos, vėn kliūnonti. Vo lietovėškā rašonti mitrė, autuomatėškā.

Žemaitė pralėda laika sava kalbā soteiktė rašta. Dabā jau sunkiau ton padarītė.

A rėktom ragintė muokītė gimtuosės tarmies ē muokikluos? Prufesuoarė jautās atsakinga ož lietoviu bėndrėnė, katra ir dėdėlė tautuos ēr anuos kultūras nauda. Žemaitiu a kėtuos tarmies muokīms torietom a galiptom būtė papėlduoms, fakultatīvos. Vėsas muokīma pruogramas torietom laikītėis lietoviu bėndrėnės kalbuos, katra ir Lietovuos vėinībės ē lietoviu tautuos pamats. Mūsa – mažā, vo jė dā ēšsėsklaidīsem po sava kėimelius...

Žemaitiu kalba – kāp jė bėndrėnė – ir valstībėnė. Ēr anon tor gintė istatīmā. Lietovuo vėsamė kamė galem šnekietė žemaitėškā ē torem būtė soprastė. Jou laisvėsnė būsem šnekiedamis sava tarmė – jou lėngviau bėndrausėm ē bėndrėnė kalbo.

Prufesuoarė ir tėkra – pakol būs sava vėituo gīvenontiu žmuoniū, kad ē posė a trečiūoji dalės, – tarmie būs. Būs kalbontiuju – būs ē tarmie. Tas pats ē so lietoviu kalbo – jou mažiau būs kalbontiu, jou mažiau gīvībės ana batories. Nu kalbontiuju skaičiaus priklausa kalbuos gīvastės. Kalbas ont šiuo svieta grėtā nikst, anū mažie – tuo nagal ožmėrstė. Sauguodamis tarmė – sauguom ē lietoviu bėndrėnė, sauguom lietovėškoma pamatus.

Prufesuoarė apėbėndrėn: Plungės rajuona savėvaldībės diemesi kalbėnem žemaitėškomou, raštingomou soteik vėlti, ka gīvensėm, šnekiesiem ē būsem raštingėsnė.



ŽEMAITIŠKS rašys

ZABITIENĖ Dalė

Jau aštounė kartā

Jau aštonta karta rašys žemaitiu kalbuos dėktants. Anou rašitė galiejė vėšė, katrėi tik nuor – bova tėjisuoģėnė anuo transliacėjė internetė. Rašė Aleksandrava ėr Koliū ģiventuojė Plungės rajuonė, Gargždū, Duovėlū, Ditovuos, Ketvergīū, Vėnckū – Klaipiedas, Salontū – Kretinguos ėr patėis Klaipiedas miesta. Ėš vėsa po tėjisuoģėnės transliacėjės solaukiem 20-ėis darbū. Tėisa, kėta dėina dā vėina atsiuntė ėš Amerikas... Bet pavieloutā ėr nesėlaikont kėtū rėkalavėmu, ta ons vertėnamas nebova. Diel tuo, ka kelė rašiosėjė padėrba tėik pat klaidū, apduovėnuotė ne, kap priprastā, trīs, vo pėnkė. Skėrts ėr vėns paskatėnamāsis prizos.

2021-ās metās diel karantina, katras paskelbts diel koronaviruso pandemėjės, vėsuokius sosėbūrėmus valdžė draudė, ta žemaitiu kalbuos dėktants rašys tik par nuotuoli – veizont tėjisuoģėnė transliacėjė internetė. Diel tuo nebgaliejė rašitė daug garbingesnė omžiaus nuolatėniu dėktanta dalīviu. Nuors tū metu dėktanta gal laikitė ne tik respublėkėnio, bet ėr tarptautėnio. Musint toriejė reikšmies tas, ka inpormacėjė aple dėktanta paskelbta par LRT radėjė „Rita garšūs“. Tarp 21-a rašiosė bova žmuoniū ne tik ėš Skouda rajuona, bet ėr ėš Kretinguos, Mažeikiu, Plungės, Telšiū, Kelmės, Šiauliū, Kupėškė, Vėlniaus... Solaukiem darbū ėr no žemaitė, katras

given Norvegėjuo, ėr ėš bevėisontė Ispanėjuo. Ėšmieģintė jieģa žemaitiu kalbuos dėktantė ožsėnuoriejė ėr Skouda rajuona savėvaldībės Ruomoalda Granauskė vėišuosės bėbliuotekas savanuoris ėš Italėjės. Toukart prizās apduovėnuota ciela dešimtės padėrbosiu mažiausė klaidū: aštounė prizėninkā, do - paskatintė.

2022-āsės rašitė dėktanta bėbliuotekuo sosėrinka tik 10 žmuoniū, vo 11-as darbū solaukiem elektruonėnio pašto. Ta rašė ligė tėik pat, kap ėr 2021 m. – 21 žmuogos. Ėš kor?.. Ėš Akmenės, Klaipiedas, Kretinguos, Plungės rajuonu, Koršienū, Naujuosės Akmenės, Šiauliū, Vėlniaus. Tėisa, jau kėta dėina paaiškėjė, ka ėš tėjisū rašiosiu bova daugiau... Bet ne konkursou – sau.

Pernā vadėnamoujo kontaktėnio būdo Skouda rajuona savėvaldībės Ruomoalda Granauskė vėišuojie bėbliuotekuo rašitė dėktanta sosėrinka reģordinis skaicios žmuoniū – 19. Pasėbėngos dėktanta transliacėjė internetė, dalivė nuotuolėnio būdo par psvalondi elektruonėnio pašto toriejė atsiustė „Word“ pormato sorinkta arba noskenouta, nopaveikslouta ronko rašita teksta. Tuokiū darbū solaukiem aštouniū – rašė ketorė ėš Vėlniaus, po vėina ėš Plungės, Šiauliū, Koršienū ėr Akmenės. (Tarp rašiosiu Skouda bėbliuotekuo bova vėina Kretinguos rajuona ģiventuojė.) Ėš vėsa žemaitiu kalbuos dėktants solaukė 27-iū dalīviu. Tėisa, veiziejosiu transliacėjė viel bova daugiau nego atsiuntosiu darbus...

Šimeta vaserė 7 d. mėnavuotuo bėbliuotekuo rašitė žemaitiu kalbuos dėktanta sosėrinka beveik tėik pat žmuoniū, kap pernā – 18. Tarp anū pėrma karta bova ėr Skouda rajuona valdžė – mers Gotauts Stasis, anuo patariejė Juonošienė Daiva, Tarības naris Juonošos Ėģnė ėr Savėvaldībės administracėjės dėrektuorė Staniovienė Levutė. Pėrma karta žemaitiu kalbuos dėktanta istuorėjuo solaukiem ėr Skouda rajuona valdžiuos – mera – sveikėnėma. Elektruonėnio pašto atsiūsts dā 31 darbs. Rašė ne tik skoudėškiu sosiedā Kretinguos ėr Plungės rajuonūs, bet ėr tuolėmesnė prietelė Telšiūs, Klai-

pedas miestė ėr rajuonė, Rėitavė, Koršienūs, Šiauliūs, net Ruokėškė ėr Juonėškė rajuonūs. Tėisa, posė rašiosiu – ėš Skouda rajuona. Kap Skuodo rajuona savėvaldībės tarības paskelbtās Žemaitiu krašta amatū, kulinarėnė pavelda ėr žemaitėška rašta metās pristuov, daugiau nego onkstesnės.

Kap ėr kuožna meta, dešimtėis sakėniū teksts sorėktavuos asablīvā dėktantou. Teksta padėktou ėr rašiosiu darbus ėštāisa šiū eilieliu autorė. Siūmetėnė dėktanta tema – žemaitiu kalba.

Tū, katrėi raša dėktanta, žėnė vertėnamas, atsėzvelģont i ėš Skouda kėlosė kalbėninka Pabriežas Jūzapa muokslėnie muonuograpėjuo „Žemaitiu kalba ėr rašiba“ ėšdiestitas žemaitėškas gramatikas taisiklės. Diel tuo svarbiausis dāķts – rašibā. Nuors soskaicijojamas ėr skėribas klaidas. Teksts



Dėktanta rašituoģė. Skouds, 2024 m. vaserė 7 d.

Nuotrakas autorė - Mackevičiaus Živilė

Dėktants

Ėr vėins ont mieta nagimstam vėškon muokiedams: muokuomies vāķituoģė, rokouteis, skaititė, rašitė. Na kėtėp ėr no žemaitiu kalbo – nuors žemaitėms anā ėr ģimtuojė, ož karta tuospnė rašitė žemaitėška ne vėins namuok, rėk okatėlvā muokiteis. Pasėtruopėj sākėnėniū žemaitiu, katrėi rėkomet naldauka kėitėrė, rokouteis tėik žemaitėška, bet tou kalbo sunkė skaita, vo rašitė baveik namuok.

Skouda rajuona savėvaldībės Ruomoalda Granauskė vėišuojie bėbliuoteka so Skouda žemaitiu draugėjė jau aštonta karta kvėitė rašitė žemaitiu kalbuos dėktanta. Ons – pūiki pruoģa muokiteis ėr ģodintėis rašitė žemaitėška, bet na vėšė, katrėi dā namuok tou psuoģo pāsėnauduo. Vo ėr muoktė žemaitėška rašitė tėkra apėmėuok – žemaitė tor na tarėmė, vo kalba, katra 2010-ās metās papouģė i tarptautėni kalbūm reģistra. Nuors daug metu telerrāuorios ėr radėjė i galvas kalė, ka žemaitiu kalba der tėik vėšuoķiuoms baikuoms, anā ėr tėik pat vėšam kam pasabni, kap ėr lietoviu bėndrėnė. Tou, ka žemaitė tor na tarėmė, vo kalba, vėšor skėlb ėš Skouda kėlės žėnuoms kalbėninks Pabriežas Jūzaps, ėr mūsa nālėis valdėnuos rėģalauu tā kalba so tėiktė reģėjūonėnės stāfosa. Naveizont i tou, a valdė muoksla vėra eģgers, kuosnos žemaitis tor ėnterėruote žemaitiu kalba kėtuoms karluoms.

Žėnuoms lietoviu kalbėninks Jablonskis Juons ėr pastėbrėjė: „Maza garbė svėtėmuoms kalbuoms rokouteis, dėdi sarmata savuos ģėrė namuokietė!“

Stražinskātės-Glinskienės Irenas parašits dėktants.

dėktuojems šiaurės žemaitiu telšėškiu patarmė, bet šiaurės žemaitė kretingėškė gal rašitė valog savuosės.

Žemaitiu kalbuos dėktants – pėrmāsis ėš dviju Skouda žemaitiu draugėjės ėr Skouda rajuona savėvaldībės Ruomoalda Granauskė vėišuosės bėbliuotekas tradicėniu rėngėniū Tarptautėnė ģimtuosės kalbuos dėina pamėnavuotė.

Ontruojė metu miensė 21 dėina tuo bėbliuotekuo Tarptautėnė ģimtuosės kalbuos dėina ėr pamėnavuota. Valog tradicėjės Skouda žemaitiu draugėjė šiuo švėntie apduovėnuo tus, katrėi ož kėtus ģeriau parašė žemaitiu kalbuos dėktanta.

Anuo rezoltatus apžvelģė šiū eilieliu autorė – piloluogėjės magistrė, literatūrologė, Lietovuos rašituoģiuo saģunguos narie, Skouda literatu kluba „Nuojos“ pėrmininkė Zabitiėnė Dalė. Ana pasėdžiaugė,

ka tėi rezoltatā smarkė pageriejė – apduovėnuotė 9 prizėninkā! Vo šimeta tarp anū pakliova tik tėi, katrėi padėrba ne daugiau kap pėnkės klaidas. Nuors bova ėr nepadėrbosiu ni vėinuos.

Ģeriaus parašiosius apduovėnuojė Skouda rajuona savėvaldībės mers Gotauts Stasis.

Tretiuosiemis vėituoms pagerbtas Baranauskienė Silvėjė ėš Šiauliū, Kaniavienė Maritė ėš Skouda rajuona, Puokvītienė Virginėjė ėš Plungės rajuona ėr Semenavičienė Adelė ėš Kretinguos rajuona.

Ontruosės vėitas atėdoutas Cesnauskienė Ģenuovātė ėš Rėitava, Daubarienė Irenā ėš Telšiū ėr Zulumskitė Aušrėnė ėš Kretinguos.

Pėrmuosės vėitas paskėrtas Vaitkou Kėstotiuo ėr Stražinskātė-Glinskienė Irenā. Pėrmāsis ėr ėš Plungės, ontruojė – ėš anuos rajuona.

Skouds

Nijolė JANKUVIENĖ

Čiurlionis – genijus, atnešęs novatoriškumą

Vasario 28–29 dienomis Plungės savivaldybės viešojoje bibliotekoje lankėsi filosofas, vertėjas, dėstytojas ir literatūros konsultantas Kasparas Pocius, kuris pradėjo renginių ciklą „Jausti šviesą savo delnuose“, skirtą M. K. Čiurlionio 150 – osioms gimimo metinėms paminėti. Pasiklausyti paskaitos „Kur baigiasi simbolizmas: XX amžiaus meninio avangardo istorija“ bei prasmingai ir įdomiai atsisveikinti su žiema rinkosi Plungės Mykolo Oginskio meno mokyklos moksleiviai, Rietavo Mykolo Kleopo Oginskio meno mokykloje besimokantys jaunuoliai ir pavieniai bibliotekos svečiai, kuriems nesvetima kultūra ir menas.

Prabėgus savaitei, kovo 7 d. moksleiviai vėl šturmavo biblioteką, kur jie turėjo unikalią galimybę susitikti su muzikologu, filosofu, kuratoriumi ir dėstytoju Edvardu Šumila ir pasisemti idėjų paskaitoje „Negatyvi regimybė – radikali galimybė: Čiurlionis ir XX amžiaus meno judėjimų angažuotumas“. Pavasaris bibliotekoje prasidėjo šiltai ir jaukiai, gilinantis į vieno iškiliausių visų laikų menininkų, formavusių Lietuvos meno ir kultūros pasaulio pamatą, M. K. Čiurlionio kūrybą, susipažįstant su jo asmenybe bei bandant išmokti skaityti jo kūrinius ir suvokti jo kuriamą pasaulį.



Kasparas Pocius.

DVI DIENOS LYG TRUMPA AKIMIRKA

Susitikimą su moksleiviais Kasparas Pocius pradėjo nuo XX amžiaus meninio avangardo istorijos. Kalbėjo apie avangardo mestą iššūkį tam, kas visuomenėje buvo laikoma priimtina ir nusistovėjusiomis meno, kultūros bei realybės normomis. Aiškiai ir lengvai lektorius nardė po avangardinio meno sroves, nukeldamas klausytojus į praėjusį šimtmetį. Vos per dvi dienas jaunieji menininkai buvo supažindinti su futurizmu, dadaizmu, kubizmu, siurrealizmo, situacionizmo meninėmis idėjomis, atradimais ir performansais, žymiausiais filosofais, menininkais, jų kūriniais, jiems paaiškinta meninių kūrinių reikšmė šiuolaikinio meno kontekste.

Pasak pranešėjo, jis sąmoningai paskaitose nesistengė paminėti kuo daugiau vardų ir pavardžių ir ką vieni ar kiti meno veikėjai nuveikė, bet pasakoti apie tai, kaip jie tai darė. Dėsty-



Edvardas Šumila.

tojas siekė, kad mokiniai perimtų ir suprastų patį meninių žaidimų mechanizmą, patys galėtų išbandyti bei pajauti kaip tai paprasta ir lengva, ir kaip tas lengvumas, kita

vertus, gali užvaldyti.

„Aš kviečiu jus daugiau meno daryti patiems, burtis į bendraminčių grupes, kuriose galima kartu kurti, būti, dalintis idėjomis, nes iš



Jurgis Mačiūnas.

žaismingumo atsiranda išradingumas. Menas ir yra mūsų mokėjimas būti bendruomenės dalimi. Jūs galite nueiti ir užpaisyti parduotuvės duris, užpaisyti dolerio ženklus, kur reikia ir padaryti daug visokių niekų”, – kalbėjo K. Pocius.

Paskutinės dvi žiemos dienos bibliotekoje pralėkė kaip trumpa akimirka. Sunku suvokti, bet per tokį trumpą laiką įvyko savotiška transformacija – apie meną pavyko išgirsti ir pamatyti tiek daug įvairių dalykų, apie kuriuos anksčiau niekada nesusimąstytą. Pasibaigus pirmajam paskaitų ciklui ir užvėrus bibliotekos duris, galvoje sukosi naujos sąvokos, sudėtingi žodžiai, frazės iš kartu chorų skaitytų tekstų, žiūrėtų įrašų vaizdai ir kirbėjo mintis, kokia plonytė riba yra tarp meno, saviraiškos ir vandalizmo.

IŠ PRIGIMTIES ATĖJĘS TALENTAS

Pradėdamas antrą paskaitų ciklą muzikologas, filosofas Edvardas Šumila pasidžiaugė, kad didžioji bibliotekoje susirinkusios auditorijos dalis buvo moksleiviai, bet iš karto paatviravo, jog save laiko blogu mo-

kytoju, nes informacija jis dažniausiai perteikia per daug sudėtingai. Kad ir kaip painiai ir imantriai buvo pristatyta paskaitos tema, bet lektoriaus paprastumas ir profesionalumas išskleidė abejones, kad mokiniams kalbėjimas bus per daug sunkiai suprantamas. Viskas buvo pateikta lengvai ir aiškiai. Pranešėjas prisipažino, kad sudėtingas temos pavadinimo pasirinkimas yra senas visų kalbėtojų triukas ir kad visas jo kalbėjimo fokusas nebus skirtas tik Čiurlioniui.

„Čiurlionis buvo dvišypė, daugiabriaunė asmenybė. Mokykloje mes labai dažnai susiduriame su Čiurlioniu. Tai menininkas, kurį mes laikome pralenkusiu laiką. Po mokyklos Čiurlionį pradėdi matyti visai kitoje šviesoje ir jo asmenybė labai stipriai nušvinta, nesvarbu į kokį kontekstą jį beidėtum”, – mintimis apie menininką pradėjo susitikimą E. Šumila.

Susitikimo metu kalbėta apie meno istoriją, jo funkciją, apie radikalius meno judėjimus, negatyvumą bei regimybę XX amžiaus ir M. K. Čiurlionio kontekste, meno kūrinių vertinimą ir požiūrį į juos. E. Šumila, kaip ir K. Pocius paskaitoje pažėrė gau-

sybę sudėtingų žodžių, susirinkusių ausims imantrių terminų, taip neleisdamas nuobodžiauti bei praplėsdamas klausytojų meno pažinimo lauką.

Antroje paskaitos dalyje lektorius duoklę atidavė Lietuvos genijui, kuris, pasak jo, buvo gamtos dovana mūsų civilizacijai, iš prigimties atėjęs talentas, naiviai daug žinantis ir su savimi atsinešęs novatoriškumą ir paties nesuprantamas taisykles, iš kurių vėliau mokėsi kiti. Čiurlionis atsirado tais pačiais laikais, kai atsirado kalbos apie meną, kaip apie meną.

„Menininkas dirbo dviejuose medijose – muzikoje ir tapyboje. Pasaulį jis vaizdavo be perskyros tarp žmogaus ir gamtos, ji neegzistavo ir tai buvo labai svarbu. Būtent abstrakcijos leido jam išvengti tam tikros perskyros. Paskutiniai muzikiniai kūriniai, grįsti serijomis, kas buvo to laiko avangardas ir labai progresyvu. Jis davė nuorodą, kad juda naujos muzikos keliu, atsisakė nusistovėjusių tonacijų, kūrė naują muzikos kalbą”, – lyg muzika skambėjo baigiamieji E. Šumilos žodžiai.

Paskaitos išklaustos, tad belieka laukti gegužės 10 d. vyksiančio pagrindinio projekto renginio, kurio metu Rietavo Mykolo Kleopo Oginskio ir Plungės Mykolo Oginskio meno mokyklų mokiniai pristatys menines instaliacijas. Taip pat laukia Vytauto Žarnauskio ir Ado Gecevičiaus audiovizualinis pasirodymas paremtas M. K. Čiurlionio kūryba, kai ant bibliotekos pilaitės pastato sienų atgis kūrėjo paveikslai, kurie bus papildyti specialiai šiam projektui sukurtomis animacijomis bei tematiką atitinkančiais išpūdingais vaizdais, o vizualus lydės mušamųjų bei elektroninės muzikos garsų elementai.



„Didžiausia ir pagrindinė problema šiuolaikiniam menui yra pinigai, pinigų pasaulis. Meną vertinti pinigais yra pats blogiausias dalykas, kas gali nutikti pačiam menui”, – kalbėjo K. Pocius.

Dalia ŠIMKUTĖ

Kryždirbystės keliai Lietuvoje

Lietuvos kryždirbystė ir kryžių simbolika yra įtraukta į UNESCO reprezentatyvų žmonių nematerialaus kultūros paveldo sąrašą. Siekiant visuomenę artimiau supažindinti su šia tradicija, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatas, bendradarbiaudamas su Lietuvos kultūros tyrimų institutu, parengė skaitmeninį Lietuvos kryždirbystės kelių žemėlapi (svetainė kryždirbystės kelias.lt), kuriame pateikti įvairių regionų žinomi kryžių kūrėjai ir lankytini kryždirbystės paminklai.

Šiam projektui įgyvendinti buvo suburta vykdymo grupė, kurios vadovė Milda Valančiauskienė. Tarp ekspedicijos narių, kurie važinėjo ir rinko medžiagą kryždirbystės kelių žemėlapiui – menotyrininkė dr. Skaidrė Urbonienė (Lietuvos kultūros tyrimų institutas), sutikusi papasakoti apie šį projektą. Pasak jos, siekta, kad šiame žemėlapyje atsispindėtų visu etnografinių regionų kryždirbystės tradicija, tad buvo atlikta dešimt ekspedicijų Žemaitijoje, Aukštaitijoje, Dzūkijoje bei Suvalkijoje. Tikimasi, kad svetainėje pateikta informacija apie kryždirbystės paminklus ir jų kūrėjus paskatins ir pavienius žmones juos aplankyti, pabendrauti, pasižiūrėti ar užsisakyti kūrinių.

Pirmajame etape S. Urbonienė pasiūlė aplankyti ir užfiksuoti kryžių sankaupas – kryžių laukelius, kalnelius, šventvietes, memorialus ir panašias vietas, kuriuose stovi daugiau paminklų, todėl jos yra labiau vizualios, galinčios sudominti keliautojus. Ji atkreipė dėmesį, kad kryžių sankaupos yra vienos reikšmingiausių lietuviškosios kryždirbystės vietovių, pasižyminčios istorine, socialine, kultūrine verte, o dalis paminklų yra aukštos meninės vertės. Be to, sankaupų aplinka dažnai išsiskiria unikaliu gamtiniu ar kultūriniu kraštovaizdžiu: neretai jos plyti vaizdingoje teritorijoje, nuo seno garsėjančioje šventvietėje, gražiame etnografiniame kaime ir panašiai. O vėliau, jau kituose etapuose, bus galima įtraukti ir pavienius kryždirbystės paminklus.

Kiekvienai ekspedicijai buvo sudarytas maršrutas su lankytinomis kryžių sankaupomis, pakeliui lankytasi ir pas kryždirbius. „2020 metų vasarą turėjome tik du mėnesius ekspedicijoms, nes anksčiau pradėti darbus sutrukdė karantinas“, – paaiškino menotyrininkė. – Džiugu, jog visi kryždirbiai, į kuriuos kreipėmės, sutiko pasikalbėti, parodyti savo darbus. Kartais dar kartu su kryždirbiu nuvažiuodavome, jeigu įmanoma, pasižiūrėti toliau esančių jo kūrinių“. Rinkosi tuos kryždirbius, kurie turi savitą stilių ir reprezentuoja savo regioną.

Ar skiriasi Žemaitijos ir kitų regionų kryždirbystės paminklai? Pasak dr. S. Urbonienės, paminklų pastatymo intencijos, priežastys dažniausiai yra panašios visose krikščioniškose šalyse, tačiau skiriasi paminklų pavidalai ir formos. Lietuva bene vienintelė šalis, kurioje kryždirbystės paminklų pavidalų ir formų įvairovė yra labai didelė. Dėl šios priežasties mūsų kryždirbystė yra unikali tradicija. Kryždirbystės paminklai skiriasi regionuose, antai Žemaitijoje vyrauja koplytstulpiai ir ant žemės stovinčios koplytėlės, Aukštaitijoje – stogastulpiai. Įvairiose Lietuvos vietovėse buvo statomi



Stanislovo Riaubos koplytėlės medyje kopija, kurią padarė A. Vaškys, viršūnė nukalė V. Mikuckis. Pakelė Beržoras-Stirbaičiai.

S. Urbonienės nuotr.



Antano Vaškio kurtas kryžius pakelėje prie Platelių.

S. Urbonienės nuotr.

kryžiai, bet jų formos ir puošyba įvairavo skirtinguose regionuose. Pavyzdžiui, Dzūkijoje buvo paplitę kryžiai su Kristaus kankinimo įrankių motyvais, Aukštaitijoje – su altorėlio pavidalo koplytėle kryžmos centre. Tačiau dar tarpukariu prasidėjęs kryžių regioninių bruožų maišymasis iki šiol neslopsta. Labai daug yra statoma „saulinių“ kryžių. „Tai kryžiai, kurių kryžmos centras išpuoštas spinduliais“, – paaiškino menotyrininkė. Tokie „sauliniai“ kryžiai buvo paplitę abipus Nemuno, dabartiniuose Šakių, Kauno, Jurbarko rajonuose. Tokius kryžius, anot pašnekovės, iki šiol tautiečiai mėgsta. Taip pat ir kai kurie puošybės motyvai, būvę charakteringi vienam regionui, dabar pasklidę po visą Lietuvą. Kaip antai tulpės motyvas XX a. pradžioje buvo paplitęs Suvalkijoje, bet tarpukariu išplito ir į kitus regionus (tam pasitarnavo ir 1928 m. jubiliejinis Nepriklausomybės Dešimtmečio kryžių statymo akcija, kuriai kryžių projektus sukūrė dailininkas Adomas Varnas), o dabar jau plačiai pastebimas įvairiuose regionuose.

„Žemaičiai ir dabar nemažai stato koplytstulpių ir koplytėlių, taip palaikydami ir plėtodami savo krašto tradiciją. O kryžiai šiame regione visada pasižymėjo monumentalumu, santūria puošyba, tokie statomi ir šiandien“, – pastebėjo dr. S. Urbonienė. Paklausta, ar skiriasi žemaičiai medžio meistrai nuo kitų regionų meistrų, atsakė, jog amato požiūriu nesiskiria, skiriasi tik jų drožiamų paminklų pavidalai, be to, kiekvienas meistras – ar jis žemaitis, ar dzūkas, ar aukštaitis, ar suvalkietis, turi individualų braižą. Be abejo, skirtumai matyti ir temperamente – žemaičiai lėtesni, ramesni, pasveriantys kiekvieną žodį.

Pasak pašnekovės, ne vienas kryždirbys domisi senąja medžio apdirbimo technologija. Pavyzdžiui, Žemaitijos nacionaliniame parke, Plungės rajone Plokščių kaime gyvenantis Antanas Vaškys gali labai daug papasakoti technologinių medžio apdirbimo, kryžių ir koplytstulpių drožybos ypatybių. Jo darbai išlaiko žemaitišką tradiciją, ne veltui jis yra apdovanotas prestižiniuose tautodailės konkursuose. „Isiminė jo koplytstulpis, pastatytas filosofui Justinui Mikučiu atminti, taip pat ir koplytstulpis su šv. Cecilijos skulptūra ir kiti Žemaitijos nacionalinio parko teritorijoje pastatyti koplytstulpiai ir kryžiai, darniai išilieję kraštovaizdį“, – atskleidė menotyrininkė. Beje, projekto kūrybinė grupė pasidžiaugė ir Žemaitijos nacionaliniame parke restauruojamomis bei naujomis į medžius kabinamomis koplytėlėmis.

Išpūdį paliko ir Kazimieras Striaupa bei jo drožtos kaukės, skulptūros ir skulptūrinės kompozicijos, įvaizdinančios religines bei politines temas. Pastarąsias drožėjas nevengia šaržuoti. K. Striaupa, ne itin kalbus žemaitis, bet paklaustas pakomentuos ir paaiškina savo kūrinių prasmes, nevens ir pašmaikštauti. Beje, ji prasitarė, jog po metų pas šį kūrėją nuvažiavo su draugais, kuriems drožėjas ir jo klėtelė-muziejus padarė neišdildomą išpūdį. Kitas žemaitis – drožėjas Vytautas Jaugėla kūrybinę grupę linksmai priėmė, pripasakojo istoriją, aprodė savo drožinius namuose ir palydėjo prie Gintališkės Šv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčios, kur stovi keletas jo medinių kryžių.

Pasak S. Urbonienės, etnografas, fotografas Balys Buračas, XX a. I pusėje rinkęs medžiagą apie dievdirbius, ne vieną jų aplankęs, su jais kalbėjęs, fotografavęs, pabrėžė, kad dievdirbiai ir kryždirbiai buvo ne tik savo amato žinovai, bet ir labai kūrybingi žmonės, geri pasakoriai, muzikantai. Ir dabartiniai medžio meistrai kūrybingi – jų grupei ir įvairių istorijų pripasakojo, ir su armonika pagrojo.

Paklausta apie kryždirbystės ateitį, menotyrininkė pasidalijo mintimis, jog žvelgiant istoriškai kryždirbystė Lietuvoje vystėsi tarsi bangomis – pakilimą sekė nuslopimas, vėliau – vėl pakilimas ir t.t. Tai susiję su istoriniais įvykiais, grėsmėmis, nelaimėmis, nes kai užklumpa sunkmetis, žmonės kelia žvilgsnį Dievop, atsiranda didesnis sakralinių objektų poreikis. „Tad nereikia bijoti jau kelerius metus pastebimo kryždirbystės tradicijos atoslūgio, kai ne vienas meistras pastebėjo, jog gerokai sumažėjo užsakymų. Taip buvo ir po didelio kryždirbystės paminklų statybos bumo Atgimimo ir pirmųjų atkurtos Lietuvos nepriklausomybės metų XX a. dešimtojo dešimtmečio pradžioje. Vėliau tradicija tarsi apslapo, bet vėl pakilimą išgyveno po 2001 metų, kai kryždirbystės tradicija buvo įtraukta į



Ekspedicijos dalyvės svečiuose pas Kazimierą Striaupą. Iš kairės – fotografė Vėtrė Antanavičiūtė, Kazimieras Striaupa, dailėtyrininkė dr. Skaidrė Urbonienė, projekto vadovė Milda Valančiauskienė, asistentė Liliana Bugailiškytė.

A. Kuprelytės nuotr.



Kęstaičių kryžių kalnelis.

S. Urbonienės nuotr.



Kalvio Virgilijaus Mikuckio dirbtuvėje Tirkšliuose.

S. Urbonienės nuotr.



Apžadų vieta - kapeliai Kairiškių kaime Akmenės r.

S. Urbonienės nuotr.

UNESCO nematerialaus kultūros paveldo sąrašą, – mano S. Urbonienė.

Tiesa, iš kryždirbių išgirsta nuogastavimų, kad nebėra jaunosios kartos meistrų, kurie imtųsi šio amato. Tačiau, stebint parodas, matyti, kad atsiranda ir jaunesnių gabių kryždirbių bei skulptūrėlių drožėjų. Be to, atsiranda ir jaunų užsakovų, išigijusių sodybas ir norinčių jas tradiciškai papuošti kryžiumi ar koplytėle.

Pirmame kryždirbystės kelių žemėlapi sudarymo etape įtraukta tik nedidelė dalis visų kryždirbystės paminklų sankaupų, kurias kūrybinė grupė per porą mėnesių suspėjo užfiksuoti. Dr. S. Urbonienė tikisi, kad ateityje šis žemėlapis bus papildytas ne tik kitomis kryžių sankaupomis, bet ir išskirtiniais pavieniais kryždirbystės paminklais.

Lidija ŠIMKUTĖ

Keletas minčių ir prisiminimų apie ypatingą poeto Justino Marcinkevičiaus žmogiškumą

Jau vien tas sutapimas, kad Justinas Marcinkevičius mirė vasario 16 dieną – lietuvių tautai svarbiausią laisvės ir nepriklausomybės simbolinę datą. Tautos poeto J. Marcinkevičiaus mirtis būtent vasario 16-ąją (kaip ir Jono Basanavičiaus) giliai palietė visą Lietuvą ir, manau, didelę dalį lietuvių, gyvenančių kitur. Visus, kurie bent kiek buvo susipažinę su jo kūryba, kultūrine, visuomenine veikla bei jo asmenybe. Šią prasmingą Lietuvos nepriklausomybės dieną poetas amžinai užmerkė akis po nelemtos nelaimės. Poeto pagrindiniai kūrybos bei veiklos motyvai buvo lietuvių kalbos bei kultūros puoselėjimas ir saugojimas. Jo santūri, kukli ir kilni asmenybė bei viso gyvenimo kūryba nusipelnė didžiausios tautos meilės ir pagarbos.

Nepaisant jo neapsakomai didelio kūrybinio produktyvumo, jis nuolat buvo kviečiamas tarti žodį per įvairius tautinius ir kultūrinius renginius. Jo giliai apmąstytos ir išjaustos kalbos paliesdavo žmonių širdis. Jo kūrybos vakarai visada buvo gausiai lankomi tautiečių.

Esu dėkinga gyvenimui, kad man teko ne tik susipažinti su Justinu Marcinkevičiumi ir jo mylima žmona p. Genute (kuri jam buvo nuolatinis ramstis), bet ir daug sykių viešėti jų namuose. Nuo pirmos viešnagės pajutau jų neeilinę šilumą, vaišingumą bei kūrybinę paramą, kurią jutau daugelį metų. Dažnai žavėjauosi jo ypatingu žmogiškumu ir draugiškumu. Stebėdavau, kad jie abu su žmona rasdavo laiko ateiti į mano poezijos knygų pristatymus Rašytojų klube ar Čiurlionio namuose Vilniuje. Pastebėdavau, kad jie patys niekada nepasirinkdavo sėdėti pirmose eilėse, bet tarp žmonių.

Perskaiciau Bernardinuose (pirma publikuota Šiaurės Atėuose) Vytauto Toleikio prieštarigus užsipuolimus ir panašius Antano Terlecko išvedžiojimus apie Justino Marcinkevičiaus mitologizuotą ir kanonizuotą Lietuvos istorijos figūrą. <.....> Vieniems – naujosios Lietuvos kūrėjai, vedlys ir simbolis, kitiems prisitaikėlis ar net kolaborantas. Naujasis Židinys Nr. 1.

Nustebau, kad net K. Sabaliauskaitė kaip istorikė teigė, kad apmaudžiausias dalykas yra tas, „kad melas ir ideologija kartais gali būti labai įtaigi ir paveiki meniška, nuvesti daugelį žmonių ne į tiesos, bet į sovietinės ideologijos ir melo pusę. Tai yra didžioji drama ir didysis paradoksas, kad mes statysime paminklą Marcinkevičiaus trilogijai, kuri yra melo ir propagandos kūrinys“.

Gerai, kad įterpė žodį „kartais“, nes esu tikra, kad Marcinkevičiaus dramos nenuvedė Lietuvos, nei išėvijos tautiečių į minimą sovietų ideologiją ir melą, bet veikė atvirkščiai. Atsimenu, kiek sykių klausėmės su Marija Gimbutiene šių dramų ir išrašus mano viešnagių pas ją metu Topangos Kanjone ir dykumos rezidencijoje Lucernos Slėnyje. Su jauduliu ir pasididžiavimu Marija, dalydamasi Marcinkevičiaus kūryba, reikė jam pagarba, taip norėjo suteikti man dovaną, kad išijausčiau į Lietuvos garbingą praeitį ir kalbos išsaugojimo svarbą, išėgė į mano liemenę gintarinę sagę. Ją savo apmaudui maniau pametusi, bet radau ir laikui ją ant spintelės prie lovos su lietuviškais dirbiniais, prisimindama Mariją ir Justiną, kurių asmenybės manyje išliko kaip vienos iš didžiausių gyvenimo dovanų.

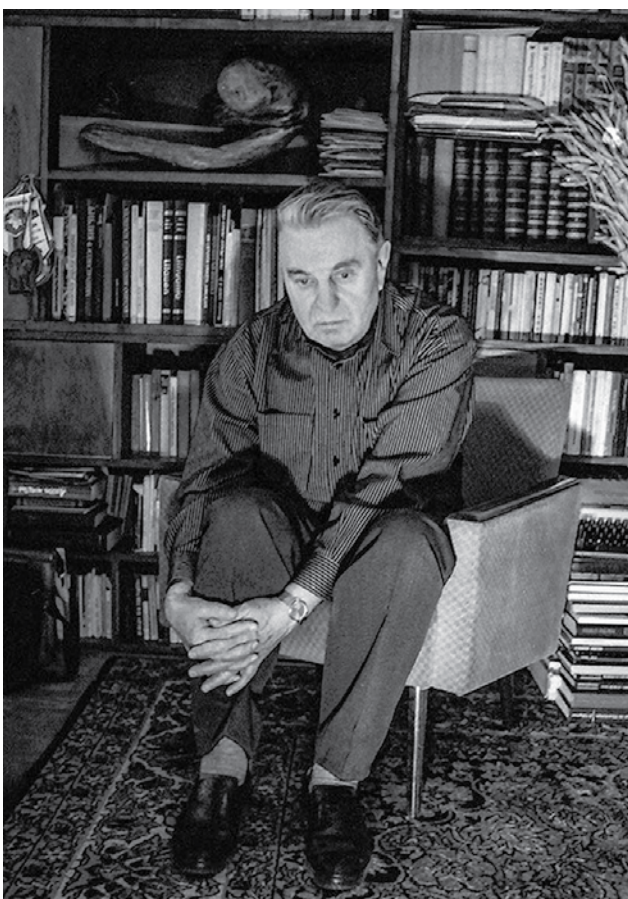
Vertėtų pabrėžti, kad kūrybos veikalai nenustoja vertės dėl autorių istorinių klaidų (kurias verta išskelti). Jie nėra istoriniai traktatai.

Palengvėjo širdis radus šiuos rašinius ir gerb. Vytenio Povilo Andriukaičio brandų atsiliepimą Bernardinuose 2023 08 02, <.....> „Teisus Justinas Marcinkevičius tą pakilimo bangą auginęs. Taigi „Kiek rovė – neišrovė“, nes „Tai gražiai mane augino / <...> vienas žodis Lietuva“. Štai kodėl vos pamatęs V. Toleikio straipsnio antraštę ieškojau įžvalgų apie iškiliausią tarybinį lietuvių poetą Justiną Marcinkevičių ir tarybmečio Lietuvos kartą, kurią jis augino. Be tarybmečio kartos, sugriovusios sovietinę Lietuvą, nebūtų ir Kovo 11-osios Lietuvos. Kaip nebūtų nei tautos gyvybės, nei garbės, nes gyvybė ir garbė – neatskiriamos. Kaip nuo Lietuvos laisvės neatskiriamas ir Justinas Marcinkevičius.“

Bet nesuprantu, kaip šių garbingų žmonių atsiliepimai nepaveikė aukščiau minėtų asmenų mąstymo ir atsiliepimų. Vertėtų priminti išmintį „Neteisk ir nebūsi teisiamas“.

1) Akad. prof. habil. Dr. Zigmas Zinkevičius „Atsiminimai apie poetą Justiną Marcinkevičių: jo asmenybės dvilypumas“ www.voruta.lt, 2011-12-23.

<.....> Į Justiną Marcinkevičių žiūriu kaip į genialų kūrėją, patekusį į viską traiskančias bolševizmo



J. Marcinkevičius.

A. Aleksandravičiaus nuotr.

giras. Jis atspindi savo kartos literatų ir literatūros mokslininkų tragizmą, jų pažiūrų prievartinę kaitą.

<.....> Studijos universitete tada nė iš tolo nepriminė dabartinių. Svarbiausias studentų rengimo tikslas buvo jų komunistinis auklėjimas ir ištikimybės komunizmui ugdymas. Visa kita, taigi ir mokslas – antraeiliai dalykai. Dėl to visagalai partorgai ir komsorgai siautėjo be perstojo.

Demagogija liejosi per kraštus. Reikėjo „tikėti“ prievarta diegiamomis, svetimųjų ideologų primestomis dogmomis, tariamais socializmo dėsningumais, iškreiptu pažangos supratimu. Skelbiami lozungai ir gyvenimo realybė skyrėsi kaip dangus nuo žemės. Abejoti bolševizmo „tiesomis“, juo labiau viešai reikšti savo abejonę, buvo nevalia, privalėjai „tikėti“. Jaunimo idėjinis nuodijimas neturėjo ribų <.....> Prisimenu Fakulteto koridoriuose per pertraukas girdėtus ginčus tarp Justino ir Tomo Venclovos – abu kurį laiką studijavo kartu. Tomas kritikuodavo sovietinę valdžią, o Justinui likdavo tik ją ginti. Juk už Tomo pečių stovėjo galingas jo tėvas ir Tomas galėjo sau daug ką leisti, tuo tarpu Justinas tebuvo paprastas kaimo bernelis, niekieno neglobojamas.

2) Donatas Sauka. „Poezija iš dainos lopšio („Dienoraštis be datų“) kaip tautinės tapatybės dokumentas“, tarp kitų svarių pastabų rašo: <.....> „Just. Marcinkevičiaus „kaimiškujų universitetų“ dorovinė ašis yra pareiga būti žmogumi. Lygiai toks pavadinimas duotas vienam „Dienoraštyje“ aprašytam biografiam epizodui. Ne sentimentaliai, o tik su santūriau jautrumu papasakojama graudulio ir gėdos lydėta meilės pamoka, gauta iš tėvo...“.

3) Delfi atvira laiška „Atvertas akis“ į kūrėjo vaidmenį okupuotoje Lietuvoje“, pasirašė 38 garbūs tautiečiai, tarp jų man gerai pažįstami, verti didelės pagarbos profesoriai Vaclovas Bagdonavičius ir Juozas Algimatas Krikštopaitis, kuriems, tarp kitų (įskaitant Justiną Marcinkevičių ir jo žmoną) esu dėkinga už nuolatinį mano kūrybos palaikymą, dalyvavimą mano knygų pristatymuose Rašytojų sąjungos klube, Čiurlionio namuose, Nacionalinėje bibliotekoje ir paskutinį sykį K. Varnelio namuose.

Šiame atvira laiške tiksliai nusakyta, kad tokie kritikai nelabai vykusiai bando išsakyti tiesą, tarsi nesuvokdami to, kaip sovietinių laikų meno kūrėjai sugebėjo palikti kūrinį, kurie stiprino žmonių dvasią, ir išsaugoti pagarbą gimtajam kraštui represijų laikotarpiu.

„I akis krinta stebėtinai menkas sovietmečio išmąnymas, o ypač apgailėtinas ten vykusių kūrybos procesų suvokimas. Dėl šių priežasčių jų rašiniai taip toli nuo realybės, kad iš jų neįmanoma atpažinti nei buvusios epochos, nei vertinamų asmenybių. Toks

ispūdis pirmiausia susidaro dėl to, kad represijų sąlygomis menininko sunkiai pasirinktas kūrybinis tarnavimas savo gimtajam kraštui paverčiamas savanorišku kolaboravimu“.

V. Toleikio priekaištas dėl Justino Marcinkevičiaus požiūrio į religiją man irgi keistokas.

„Beje, poeto požiūris į krikščionybę visą laiką išliko neigiamas, ypač į katalikybę. Kūrybos pradžioje matome jį kaip ateistą (15), kuris transformuojasi į pagonybės simpatiką – panteistą, vėliau tampa agnostiku (16)“.

Iš susitikimų ir šiltų viešnagių jų namuose, kurie nebuvo prabangūs, kaip rašo V. Toleikis. (Juk Mildos gatvėje gyveno daug literatų ar menininkų, kuriems, berods, buvo skirti butai sovietmečio laiku (be kitų, kiek žinau, ten gyveno Baltakis, Sventickas ir kiti), kurių butų plotai, manau, buvo panašūs. Tų susitikimų metu neteko išgirsti Justino netaktiškai kritikuojančio tuos, kurie buvo jį užsipuolę. Tik syki prasitarė, kad Tomas Venclova turėjo įtakingo tėvo užnugarį, o jis buvo paprastas kaimo bernelis (ką patvirtino prof. Zinkevičiaus ese). Net ir katalikybės, apart vertų priekaištų, kuriuos net teko girdėti iš Mons. Kazimiero Vasiliausko/, su kuriuo ir man teko daug sykių susitikti. Esu ir jam dėkinga už paramą, apsilankymą mano poezijos skaitymuose Rašytojų sąjungoje.

NB. Ir aš esu išsakyti savo skeptiškumą, atsakydama į Sv. Kristoforo gimnazijos klausimą Bernardinuose <https://www.bernardinai.lt> 2014-1

Laikui bėgant tektų kai ką pakeisti ir papildyti.

Man nesuprantama, kodėl jo asmens ar kūrybos vertė turi būti pagrįsta jo asmeniniu tikėjimu. Juk A. J. Greimo ir V. Kavolio statusas nesumenko dėl jų laisvamaniškų pažiūrų ir pareiškimų, taip kaip Marijos Gimbutienės pasirinkimas būti palaidotai pagal senovės baltų tikėjimo papročius. Nedera primesti SAVO įsitikinimų kitiems. Tai liudija užkariautojų veiksmai. Juk žinome, kiek karų ir nesantaikos kyla dėl religinių ar kitų įsitikinimų. Kartojasi tolerantiškumo stoka kitų pažiūroms. Įdomiai yra parašęs A.J. Greimas (pas kurį teko viešėti Prancūzijoje): „Mes, netikėliai, galime suprasti tikinčiuosius, bet jie to negali“.

Justiną Marcinkevičių pagerbė Europos Sąjungos pirmininkas 80-ies metų sukaktuvių proga, o Lietuvos tauta nori nužeminti.

- Ištraukos paimtos iš to paties pavadinimu skelbtų straipsnių AU LT savaitraščiuose ir Žemaičių saulutėje.
- 49) Justinui Marcinkevičiui – 80: Tėviškės Aidai, kovo 3, Mūsų pastogė, balandžio.14 – Australija, 2010
- 50) Būk palaimintas, kuris lieki – apie poeto Justino Marcinkevičiaus žmogiškumą – Mūsų pastogė, kovo 30 – Australija, 2011, Žemaičių saulutė – Plungė, Lietuva, vasario, 2013.

PS. Nors nebuvau laidotuvėse, giliai jas išgyvenau. Iš vieno draugo gavau aprašymą, kuriuo norėčiau pasidalinti. Jis rašė: Pagerbiant poetą, buvo paskelbtas dviejų parų gedulas. Iš Nacionalinės televizijos dingo reklama, nuolat skambėjo gražiausias poeto eilės, skaidri didžiųjų kompozitorių muzika, buvo rodomi dokumentiniai filmai iš Poeto gyvenimo. Tomis dienomis vyko didžioji knygų mugė ir, rodos, visa tauta išskaidrėjusiomis sielomis, iš dangaus be atvangos krentant sniegams, plaukė didžiuliu srautu į Mokslų akademiją nusilenkti poetui Justinui Marcinkevičiui. Visos tos trys dienos atrodė žmogiškai reikšmingos, tauta tarsi atsiduso, stabtelėjo ties susvetimėjimo ir išsivaikščiojimo praraja, ir visa tai atrodė tarsi režisuota ta aukštesne režisieriaus ranka, kuri režisuoja amžinybę. Šeštadienio popietę storai nuklotu sniegu keliu lėtu žingsniu tauta Poetą palydėjo į Antakalnio kapines. Gedulingas kalbas prie kapo duobės pasakė LR Prezidentė Dalia Grybauskaitė, literatūros kritikas Valentinas Sventickas. Skambant tautos giesmėms „Marija Marija“, „Lietuva brangi“, „Tautiška giesmė“, karstą priglaudė Poeto taip numylėta ir apdainuota Lietuvos žemė, užklota baltų gėlių ir baltų snagių patalu. Žmonės dainavo, giedojo gerai žinomas dainas J. Marcinkevičiaus žodžiais“. Keista, bet mano širdyje nebuvo jokio liūdesio, tik skaidrumas, šviesa ir gerumas – mirtis kaip didžiausias gyvenimo stebuklas, sugebanti nors akimirksniu sustabdyti kažkur beprasmiškai lakstančius, pasimetusius, inercijos stumdomus žmones.

Lidijos Šimkutės atsiliepimai dėl Justino Marcinkevičiaus atminimo

Justino Marcinkevičiaus atminimo jamžinimas, be užgaulingų priedų, būtinas. Pritariu jo paminklui numatyta skvere prie LT Rašytojų sąjungos BŪK PALAIMINTAS KURS LIEKI*

Australija

TEGU KALBA VERTĖJAS

Praėjusių metų pabaigoje Plungės viešoji biblioteka Lietuvos kultūros tarybai (LKT) teikė projektą „Literatūriniai susitikimai Plungės viešojoje bibliotekoje: tegu kalba vertėjas“. Šio mėnesio pradžioje iš LKT sulaukėme džiugios žinios – projektui skirtas finansavimas. Tai reiškia, kad galėsime įgyvendinti savo sumanymus.

Jau pats projekto pavadinimas leidžia spėti, kad projektas skirtas užsienio literatūrai. Kodėl užsienio literatūrai? O ką byloja bibliotekų (ne vien mūsų rajono) statistika? 88% bibliotekose skaitomų grožinės literatūros kūrinių yra užsienio autorių, tačiau daugiausia skaitoma populiarioji, laisvalaikio, arba vadinamoji masinė, literatūra, užgožianti rimtus užsienio literatūros autorius ir jų kūrinius. Kai, pavyzdžiui, 2023 m. pradžioje 2022 metų Nobelio literatūros premijos laureate buvo paskelbta prancūzė Ani Erno (Annie Ernaux), jos vardas buvo nežinomas ne tik eiliniam Lietuvos skaitytojui, bet ir ne vienam rimtesniam literatūros žinovui. Šokome dairytis ir mes – kas ta Annie Ernaux ir kokias jos knygas bibliotekoje turime? Vargeli, vienintelėje rajono kaimo bibliotekoje radome 1994 m. „Žaltvykslės“ (leidyklos, kurios jau nebėra) išleistą pirmąją ir vienintelę iki Nobelio literatūros premijos apdovanojimo lietuvių kalba išleistą Annie Ernaux knygą „Sustingusi moteris“... O ar girdėtas jums toks latvių rašytojas Andris Kolnozols (g. 1983)? 2020 m. pasirodęs jo debiutinis romanas „Mane vadina Kalendorium“ Latvijoje iškart tapo kultiniu, dideliais tiražais leidžiamu, ekranizuojamu ir inscenizuojamu kūriniu. Latvių literatūros kritikai šiandien šią knygą lygina su amerikiečių rašytojo Winstono Groomo romanu „Forestas Gampas“. 2022 m. romanas pasirodė lietuviškai, verčiamas į kitas kalbas... Kitų mūsų kaimynų lenkų rašytojos Olgos Tokarczuk, 2018 m. Nobelio literatūros premijos laureatės, ir jos kūrybos mūsų skaitytojams pristatinėti nereikia – jos romanai skaitomi ir žinomi, bet kai 2022 m. pasirodė jos „opus magnum“ – didžiulės apimties epas „Jokūbo knygos“, nepaprastai parūpo šį išskirtinį kūrinių pristatyti mūsų bibliotekoje. Mes, biblioteka, neturime galimybės pas save pasikviesti užsienio autorių, tad kilo idėja kvieisti vertėjus, kad šie pristatytų savo išverstas knygas. Juoba kad vertėjas ne tik išverčia knygą, jis puikiai žino



verčiamo autoriaus visą kūrybą, dažnųsyk tiesiogiai bendrauja su pačiu autoriumi ir asmeniškai

ji pažįsta. Pradėjus galvoti projekte pristatyti savo artimiausių kaimynų – latvių ir lenkų – iškiliau-

sius šių dienų autorius bei daug ką net Europoje nustebinusią 2022-ųjų metų Nobelio literatūros premijos laureatę prancūzę Annie Ernaux, nejučia mintis šoktelėjo Prancūzijos kaimynystėn: o ką mes žinome apie šiuolaikinę rimtąją italų literatūrą? Ir čia mums pagelbėjo plungiškė vertėja – jau kone dvidešimt metų Italijoje, Neapolyje, gyvenanti Lina Gaučytė. Taigi plungiškių laukia keturi aukščiausios kokybės literatūriniai renginiai. Į pirmąjį, skirtą šių dienų prancūzų literatūrai, kviečiame visai netrukus – balandžio 10 d. Renginyje dalyvauja profesorius, humanitarinių mokslų daktaras, prancūzų literatūros žinovas Vytautas Bikulčius ir docentė, humanitarinių mokslų daktarė, vertėja, į lietuvių kalbą išvertusi pirmąjį Annie Ernaux romaną „Sustingusi moteris“, Vilhelmina Vitkauskienė. Gegužės mėnesį kviesime į susitikimą, skirtą latvių literatūrai pristatyti. Plungei labai pasisekė: į renginį atvyks pats romano „Mane vadina Kalendorium“ autorius Andris Kalnozols – latvių aktorius, dramaturgas, kylanti Latvijos literatūros žvaigždė, ir romano į lietuvių kalbą vertėjas Laimantas Jo-

nušys. Rugsėjo mėnesį į renginį, kuriame bus kalbama apie italų literatūrą – nuo klasikos iki šių dienų, iš Italijos, Neapolio, grįžta vertėja Lina Gaučytė (pristatys tris paskutinius savo verstus romanus: G. Calligarich romaną „Paskutinė vasara mieste“, Italijoje literatūros kritikų ir skaitytojų vertinama kaip viena svarbiausių XX a. italų klasikos kūrinių, romaną „Tu esi kolibris“, kurio autorius S. Veronesi – vienas reikšmingiausių šiuolaikinių Italijos rašytojų, dukart apdovanotas svarbiausia Italijos literatūros premija „Strega“, ir šių metų Vilniaus knygų mugėje pristatytą paskutinį, naujausią, dar spaustuvės dažais tebekvepiantį Giuseppe Tomasi di Lampedusa (Džuzepė Tomazis di Lampedūza) romaną „Gatopardas“). Linai pokalbį palaikys (ir savo verstas knygas pristatys) specialiai į mūsų renginį iš Genujos atskrendanti Toma Gudelytė – taip pat vertėja, 2008 m. Genujos universitete baigusi moderniosios literatūros magistro, 2013 m. – lyginamosios literatūros

doktorantūros studijas. Na, o rudenį, rugsėjį arba spalį (laikas dar tebederimamas), visus kviesime į Olgos Tokarczuk kūrybos vakarą. Vakarą svečiai – literatūrologė, literatūros kritikė, humanitarinių mokslų daktarė, grožinės ir negrožinės literatūros ekspertė, šiuo metu lektorė dr. Varšuvos universitete Jūratė Čerškutė ir visas Nobelio premijos laureatės Olgos Tokarczuk knygas ir 2022 m. lietuvių k. pasirodžiusių svarbiausių ir didžiausių O. Tokarczuk kūrinių „Jokūbo knygos“ į lietuvių kalbą išvertęs Vyturys Jarutis – vertėjas, 2019 m. apdovanotas Lenkijos Respublikos Auksiniu kryžiumi, 2022 m. – Lenkijos Respublikos kultūros ir nacionalinio paveldo ministerijos bronzos medaliu „Gloria Artis“.

Tikimės, kad šie aukštos vertės literatūriniai renginiai, pristatantys užsienio autorių reikšmingus kūrinius, Plungeje sulauks skaitytojų dėmesio.

Projekto vadovė
Genovaitė Matevičiūtė
Plungės viešosios bibliotekos
Vartotojų aptarnavimo skyriaus
vedėja



Nesistenkite būti išmintingi bet kokia kaina.
Kvailybė – taip pat išmintis.
Ir išmintis – kvailybė.
Venkite nurodymų ir patarimų davejų.
Darykite, ką norite.
Ir tai, ką galite.
Kai reikia, verkite.
Juokitės.
Aš daug juokiausi.
Juokiausi iš pasaulio ir kitų, ir iš savęs.
Niekas nėra labai svarbu.
Viskas tragiška.
Visi, kuriuos mylime, mirs.
Aš taip pat mirsiu.
Gyvenimas gražus.

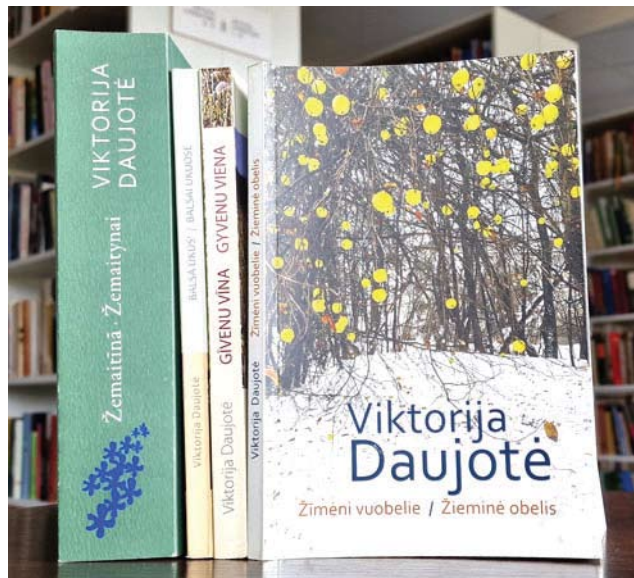
Jean d'Ormesson
Iš prancūzų kalbos vertė Genutė Matevičiūtė

Ilustracija iš soc. tinklų.



DAILIUOJI *Literatūra*

Dūnėninku autuorėnės literatūras reikšminga dalį sodara Regėjuonu kultūrėniu inicitėvu cėntra ęšlėstas Daujuotės Viktuorėjės (Daujuotytyės-Pakerienės Viktuorėjės) dvėkalbės kningas: „Balsā ūkūs“ = Balsai ūkuose“ (2010 m.), „Gėvenu vīna = Gyvenu viena“ (2012 m.), „Tatā pariejau = Tai parėjau“ (2015 m.), „Žimėni vuobelie = Žieminė obelis“ (2016 m.). 2021 m. tėi dūnėninku varnėškiu patarmė parašitė eilioutė tekstā (esė, miniatiūras) sodietė i rinkėni „Žemaitinā = Žemaitynai“ (papėldėms – 2020 m. parašits „Numėškis = Namiškis“).



vuokas ęš tuo, ka tatā pariejau,
kuoks tošts tas mona pasaulis,
naėžiūro nie žmuoniūn dirbončiu,
nie gīvuoliūn, nie arėmu, kuokis tau
pīvas, jug tatā dėrvas dėrbamas
tāp sužėli, osnīs osnīnā - - -
snīga nuoriečiō, snīga kontribis
baltuos, stuoviečiō unt kalna, veziečiō,
kāp līgė, kāp gražė pusnīs vēskūn ožkluo

////////////////////

ožlėpau unt vēškaus, mėslėjo -
rakibuolus patvarkinieso, jau ę vītas nabie
niekur,
jug par kelis gīvenimus dieta, pridietā - - -
veizo, tuoki daili krebėki,
al' ba dogna, šuonukā suleisti,
žinuotumi, atsėmėniau, ka či svīsta
mierėki, vīnam kiluogramū,
babūni, liūbau, ęšėms iš kalataukis,
ęšplaus, muorku sunko pageltuonėns,
jie par balts, nudailėns so pėršto, sudies,
suvīniuos i vaškūta puopieri -
tatā neš nedieliuo i turgo Varniūnsi,
nopėrks mon paišioka so dvīm galās - piešti ę
rašiti

////////////////////

jie veizīs nu Šatrėjīs, Sprūdies a Gėrgždūtis,
kīk daug tuos žemis, vundenū, debesīnu,
kīk mėškūn - eglīnu, alksnīnu, suodību, ke-
liūn,
kap ę nieka puo vīna, vuo vēskas ęšvīna -
tatā žemaitinā; ę tī kėmsinā, tuorpīnā, liūnā;
žemi ta žemažiūri - nu Pagėrgždūti lėgi Ožgė-
riu,
vundenā tī - nu Lūksta lėgi Bėržoli ę lėg jūras,
[...]

Švėnts rogelė kels

I jouda jouda
Gimtėnės žemelė
Pasieso rogieli, pasieso...

Lai litos praus,

Lai saulė džiuvins -
Lai viejė lingous anuo luopėšieli.

Pu balto balto
Žėimuos abrūso
Mėiguos rogielis, mėiguos...

Lai pūga siaus,
Lai tuoras braškies
Devīnės nedielės, devīnės...

Saulelė veizies
Pru ukuliu longus
I jouda žemelė, i jouda.

Gėiduos cīrolielis
Pavasariou stuojos -
Prikels rogieli, prikels.

Aukštīn i dongo
Žaliuoms drobīnuoms -
Par vasarelė ožaugus mažielis.

Stuos rogiapjūtė
Rītmeti blaivi:
Kėik Pondėivs devė - tėik ę toriesi.

Ęš ronku i ronkas,
Ęš delna i delna -
Auksa grūdėlis, auksa.

Douna ont stalo -
Malda i lūpas:
Diekou rogieli, diekou.

Skalsė dalinso
Vėina rėikelė -
Vėsīms pu kōsnieli, vėsīms pu kōsnieli.

/Eirenė/

Žuodis gīvs!

Žuodis gīvs, kumet saulė palabėn,
Žuodis gīvs, kumet vākou sakā.
Nieks nažėna, kor gals, vo kor pradė,
Kuokėi žuodė - pėrmėijė vaistā.

Meilės žuodė glaudās pri šėrdėis,
Meilės žuodė i dūšė sokrimt.
Daukonts Sėmuons kadās bova kvėitės
Gimta kalba mīlietė ęr gintė.

Mūsa buočiū ęr prabuočiū ruoda
Tėp garbingā ęr liousė skombiejė!
Laigo puometė mīl momis kuožna,
Laigo žuodė būn givė mūsėijė!

/Eirenė/



Lėkė j Šatrijā (I)

Mona tieva tievielis - no, monėi buočielis bova
- pasakuos, ka ons kamė... - tik nepasakīso: ar
ons pats slūžėjė, a tik sosiedā?..

Vuo anūm ta gaspadėnė ... - tas vaikis vėn
lioub veizies - vuo kon ana dėrb. Vakara ana
lioub i ton tvarta ęs... ę pri štolpa tuo prisė-
rėš - atsėneš poudieli, pasėdies - ę pasėteps
pažastis - ęr ana praninks: anuos nebmatīsi.
Kor ana praninka.

No - vuo tas vaikis Juonis vardo bovės. No
ę tas...

Švėnta Juona vakara jau ta gaspadėnė pa-
sėtaisė - ons mata, ka jau ęt ana, ęs ana tən
i ton tvarta, i ton pastuogė, ę nešės jau ton
poudieli, - no ęr ons veizies.

Pasėtepė ana tas pažastis - ęr apėnt padiejė
ton poudieli i ton vėita.

Ęs ę Juonis, veizies - ęr ons pasėteps. Pa-
sėtepės tas pažastis ę prisėrėšės pri karkliu
štolpa.

Kap ons pasėtepė tas pažastis, tēp ons sau
aidā - ęr ęšliėkė.

Ę nuliekė ęr ons i ton Šatrėjuos kalna, ęr
ons lėp.

Ęr anuos švėnta Juona nakti lėposės jou-
duoms katiems. Ę tən tamė Šatrėjuos kalnė
anuos kielė balio. Tuos raganas.

No. Ę tas Juonis velkas so tou štolpo. Ana
veiz, ka ę tas anūm Juonis!..

- Juoni, - saka, - no ka to lieksi nomėi, -
saka, - nesošok: „Jezolinė-ka-mas-liakam!“

No tas Juonis - jau anims pasėbėngė ta va-
londa, lek ta anuo gaspadėnė, - lieks ęr ons.
Ons tēp pagalvuojė, - jau nebtuolėi ę - vuo tən
bovės musint jau tas ęzers - ka jau nebtuolėi
pašalīs, ons sošoks ton „Jezolinė-ka-mas-li-
kam!“

Liekdams - sošoka ons:

- Jezolinė-ka-mas-liakam!

Ons savėi tīkšt i ton ondėni - ę nukrėta so
vėso štolpo!

No, ka negėlėi tebova, ons ęšsėvėlka laukuon.
No ę parejė... ons atsėrėša ton štolpa: parejė ęr
ons. Gaspadėnė anuo nomėi.

No ę ta gaspadėnė - ę saka rīta meta:

- Juoni, kon matė - ę tuo niekam ne-
sakīk!

No gerā: meilė nelėd, sau aš ę nesakiau.

Tiktā tas buočielis mūsa pasakuojė, ka ons...
jau ta gaspadėnė nebibova: mėrosi bova, ę tuo
Juonė nebibova.

No - a tēp bova, a nebova, vuo kad ons tēp pa-
sakuojė, vuo kon mes žėnuom... Buočielis tėkrā
pasakuojė ton! Ton tėkrā pasakuojė. No va!



Šuoblinskalė Stanislava (1895-1991) - plate-
lėškė. Muokituoję Stripinienė Stanislava irasė
anuos dainės ę pasakuojėmus i magnetofuona
juostelė ęr ęššifrava. Matevičiūtė Genuovaitė
sotvarkė tū tekstū žemaitėška rašība. 2014 m.
ęš Tėlšiū spaustovės „Spaudos lankas“ ęšėjė
knīga „Plateliškė Stanislava Šoblinskaitė:
Pasakojimai ir dainos“.

Laikraštė poslapiūs vėn būs publikuojemis
atskėrė tekstā ęš tuos kningas.

Velīku rūpesnē...

Velīkas – vēinas poikiausiu pavasarēniū švėntiu. Sens papruotīs – Velīkuoms malevuotė kiaušius. Kāp tas kėta karta bova daruoma – īr aprašės kraštuotīrėninks šarnelėškis Bružos Konstantins (ronkraštis A. 108 īr Telšius, Žemaitiu muziejie „Alka“).

Kāp kiaušius malevuojė Bružos gimtuojie Šarnelie? Kiaušius liōb margins tik par Velīkas. Taškous vaško. Tou liōb ožsėjimtė mama, prikėbs ė kuoks vāks ar augės žmuogos. Miegins padėrbtė ornamėntus, paveikslus, raidės, no navīks. Ožtad taškavėmo nagaliejė atsėdžiaugtė. Malevuojė cėboliu lokš-

tūs.

Iduomiū dalīku kraštuotīrėninks sožėnuojė ėr ožrašė ėš žmuoniū Žemaitiu Kalvarėjės apīlinkies.

Mickienė ėš Degotiu kaima papasakuojė, ka liōb atneš ėš daržėnies pašara pakratū, ėšsklės, apėbarstīs malevuoms, sovīniuos kiaušius i tus pakratūs ė dies i ver-



Kiaušė velīkėnė. Margėna Valantins Gedemins.

donti vondėni. Gausės iduomos margoms. Dies vēina spalva a kelės. Nu keliū spalvū gausės so vės namatītė atspalvė.

Budzienė ėš Papartiu atsėmėnė, ka kiaušius liōb malevuos cėboliu lokštūs ė šėina pakratūs. Skotėnies. Anā tėka

kvietkelės, žėidelė. Pri darba stuos vēsa šėimīna.

Juonauskienė ėš Šarnelės pasakuojė, ka vākā liōb gaus po trīs, vo augosėjė – po penkis a šešis kiaušius. Kėtuo vēituo ė sovės nadalėna. Ėšvėrs, sodies i bliūda – jimk ė jiesk kėik nuori, tik nanešk nu stala. Malevuojė so šloutas lapās.

Muotozos Joudāsīs ėš Žemaitiu Kalvarėjės sakies malevuojės so stuoga kerpiems.

Kreīsmontienė ėš Šarnelės pasakuojė, kad liōb ėš onksta soronkliuos aprūdėjosius gelžgalius, apėpėls vondėnio. Pri dies joudalksnė žėiviū. Taškous so avėtaukės.

Petrauskis ėš Jazdauskėškiu atsėmėnė, ka liōb skotėnies paukštėlius, ornamėntus ėr „Aleliūjė“.

Vėišniauskienė ėš Žemaitiu Kalvarėjės pasakuojė, ka malevuojė so kūlė kerpiems ė spal-



Žadvainytė-Jankauskienė Stefanėjė ėr anuos so vaško margintė kiaušė. 2016 m.



Kiaušius margėn tautuodailėninks Jaugiela Vyts. 2016 m.

vuotās škorlelės.

Bruža ronkraštis ožbėngams atsėmėnėmās api žėnuoma kiaušiu malevuotuojė Stasiolytė-Gailienė Marcėjuona, katra gīvenosi šalėp Žemaitiu Kalvarėjės. Ana liōb vēsus aprūpins margintās kiaušės. Daug ožprašīs klebuonėjė. Kažėkas šimtās ėšvės i Vėlnio ė Kauna. Bovosi

ėr apduovėnuota. Liōb margins so vaško. Vėrs sorūdėjosė gelžė ė joudalksniu žėiviū mėšėnie, katron sotaisīs ėš kalna. Margins kvietkuoms, egleliems, žuodės.

Sotaisė Kuprelytė Alduona

Kuprelytės Alduonas nuotr. Platelė



Kiaušiu margėnėms so vaško. 2016 m.

Velīku papruotė ė bortā

* Kas nanuor pavieloutė i Prisėkielėma, tor pri Aniuola sarga sokalbietė trīs Sveikamarėjės – ėr atsėbos.

* Nuori apsaugotė nomus nu gaisra – tori Velīku rīta pakrapitė

kamėna ognevėitė velīkėnio vondėnio.

* Verbū nedielė gėidra, saulieta – Dėdiuomarijė Velīku nedielė būs so lito.

* Jė Velīku rīta par Prisėkielėma šiaurėnis

vies – būs šaltė metā, jė pėitėnis – šėltė ė so lītās.

* Velīkėniu kiaušiu lokštās liōb vēstas lesins – dėktesnius kiaušius dies.

* Velīku vondėnio rėk apteptė karpas ė sokalbietė kelės Sveikamarėjės – ė karpas pranīks.

* Pėrmāsīs atsėkielės Kaliedu, Velīku a Sekmėniu ontrōjė dėina – aplėj mėigontūsius vondėnio.

* Jouda katie pārbiegs keli ėš Velīku parėnont – velīns kuojies...

* Jė Velīku rīta katie ont slėnkstio vartuos, i



Velīku procesėjė. Platelė, 2023 m.

slėnksti nagus galond, rėk ton katė pagoldītė ont slėnkstė ėr ėšcaizītė – vasara gīvuolė ėš ganīklu nalondiuos.

* Velīku šeštadėinė ė švėnta Juona vakarās rėk ožkėštė šermokš-

niu šakelės ož kūtės sklōstė – čėrauninkā gīvuoliu naapžavies.

* Velīku a Sekmėniu tretiuojie dėinuo nagal dėrbtė lauka darbū – vo ledā jėvus ėškėrs!

Ėš Mickevīčiaus Jūzapa ronkraštė (Kretinguos muziejios; F5, b. 148) parinka Kuprelytė Alduona

Kuprelytės Alduonas nuotr.

Platelė



Velīku rītmetīs. Platelė, 2023 m.